

"Υπνον δέν είχα καί είχα βγει στους δρόμους 'του Παρισιοῦ, ὅπου τά χρόνια ἐκεῖνα ἔμενα (ἀνάμεσα στά 1925 καί 1930), τότε, πού ἤρχισαν νά βασιλεύουν στήν Εὐρώπη, μετά τό μεσονύκτιο οἱ νέγροι "Υπνον δέν είχα καί είχα βγει στους δρόμους, τότε πού ἔσφυζα καί ἐγώ στήν γοητεία τοῦ Πικάσσο, λουσμένος - τί λέω - βαφτισμένος στίς μαρμαρυγές καί τίς ἐκλάμψεις τοῦ πνεύματος τοῦ Ἀνδρέα Μπρετόν.

"Υπνον δέν είχα καί είχα βγει στους δρόμους, γιομάτος τήν νύκτα ἐκείνη ἀπό ἀνία, διότι δέν είχα συναντήσει τήν συντροφιά πού ἀπόζητοῦσα.

Οἱ κρότοι καί ἡ τύρβη τῆς ἡμέρας είχαν πρό πολλοῦ κοπάσει καί ἐβάδιζα στό μακαντάμ, μή θέλοντας στό σπίτι μου νά ἐπιστρέψω, διότι κλεισοῦρα μύριζε τό διαμέρισμά μου καί ἔκανε ζέστη ἐκεῖ μέσα, ζέστη πολλή καί πιγερή, γιομάτη σκόνη.

Βαθειά ἀναπνέοντας δέν πρόσεχα πού πῆγαινα καί προχωροῦσα λέγοντας καί ξαναλέγοντας, σάν ξόρκι, τά λόγια τοῦ Ἀνδρέα Μπρετόν: «Lâchez tout, partez sur les routes...» μέ τήν ἐλπίδα στήν καρδιά μου, ὅτι ἔτσι, ἐπί τέλους, μέ τήν βοήθεια τῆς τύχης, κατι εὐχάριστο θά συναντοῦσα, ἐνῶ στό νοῦ μου ἄστραφε ἡ συγκλονιστική δι' ἐμέ μορφή τοῦ Ἀνδρέα Μπρετόν.

Ἀπό τό Μονπαρνάς, λοιπόν, φερμένος, καί ἀπό τά θήματά μου σχεδόν μηχανικά ὠδηγημένος, ἔφθασα τελικά στους δρόμους τῆς Μονμάρτης (ἐκεῖ, στή rue Fontaine, καθόταν ὁ Μπρετόν) γιομάτος ἀπ' τήν ἀνία πού ἀνέφερα πάρα πάνω, καί τήν πορεία μου συνέχισα, περιδιαβάζοντας στά στενά πού περιβάλλουν τήν Place Blanche, καθώς καί τήν πλατεῖα ἐκείνη μέ τά πολύχρωμα φῶτα φθορισμοῦ, πού τ' ὄνομά της εἶναι Place Pigal.

Ἐπάνωθέ μου ἤσπαιραν στόν οὐρανό τ' ἀστέρια καί ἦταν ἡ νύκτα ἡ νύκτα μαγική, γιομάτη διάπτοντες, γιομάτη ἀγγέλους, γιομάτη ἀπό τοῦ Σύμπαντος τήν ἡδονή.

Γύρω μου ὑψώνοντο τά σπίτια - κατάλοιπα τῆς ἐποχῆς τοῦ Hausmann καί ἄλλων ἐποχῶν, καί, μεταξύ αὐτῶν, καί κτίσματα τῶν χρόνων τοῦ Baudelaire καί τοῦ Verlaine τοῦ Jules Laforgue καί τοῦ Rimbaud, ἀνάμεσα στά ὅποια, μά τό Θεό, ἀκόμη περιπλανῶνται, φωτοστεφανωμένες καί καθαρά ὁρατές, οἱ ὀλοζώντανες τῶν ποιητῶν αὐτῶν ψυχές.

«Lâchez tout, partez sur les routes...» ἔλεγα καί ξανάλεγα καί προχωροῦσα, λαφρώνοντας μέ τά λόγια αὐτά τήν πληξι μου καί τήν ἀγκούσα.

«Lâchez tout, partez sur les routes...» καί ἀπ' τίς γωνιές τῶν σοκακιῶν καί τίς αὐλόπορτες τῶν παλαιῶν κτισμάτων ἤρχοντο ψίθυροι ψευδοπεριπαθεῖς: «Venez faire l' amour, cheri...pour un moment... pour toute la nuit...Laissez-moi faire et vous verrez les auges... Venez, monssieur... venez...»

«Lâchez tout, partez sur les routes, ἔλεγα μέσα μου καί προχωροῦσα,

ένω πιό πέρα, πότε έδω και πότε έκει, μέ τίς κοντές των μέρτερες διπλωμένες και έπάνω στόν ένα ώμο των ριγμένες άργοδιαβαίναν οι άστουφυλάκοι, και, πού και πού, μέ τίς καδένες των άναπτύξεων νά άπαλοτραγουδοΰν σέ σιγανό free wheel, πάντα δύο δύο, πάντα ζευγαρωτοί, άργοδιαβαίναν μέσ στή νύκτα, καθάλλα στά ποδήλατά των, οι όρκωτοί του Παρισιοΰ agents cyclistes. Και νόμιζα, κάθε φορά, ότι θά ήκουα νά ξεπετιέται, μέσ από στή ημέ μέ σκούρα πουκάμισα ή μέ φανέλλες κολλητές ντυμένα, νόμιζα ότι θά ήκουα νά ξεπετιέται μέσ στή νύκτα, μιά ξαφνική και άστραφτερή σάν μαχαιριά κραυγή:

«Mort, mort aux vaches!»

Αΐφνης στόν δρόμο τόν μικρό, πού άμυδρά τόν φώτιζαν παντού άλλοΰ άραιοί φανοί, και, έκει πού έφθασε, ζωηρώς, ή έπιγραφή κάποιου ύπογειού καμπαρέ μέ έξαιρετική όρχήστρα μαΰρων, και ένω περνούσα έμπρός από έναν σχολάσαντα πρό ώρων κινηματογράφου, ήκουσα νά έρχονται από τό καμπαρέ ήχοι περιπαθεις, μακρόσυρτοι, από σαξόφωνα, και μιά φωνή άνδρός (ή προφορά και ό τόνος τής φωνής φανέρωναν ότι ό άδων άσφαλώς θά ήτο νέγρος) νά τραγουδά ήκούσθη:

I' m singing the blues of the world,
Just singing a song,
Just singing a song.

Ήτο μιά θαυμασία - όλίγον βραχνή - φωνή, πού άπ' τήν ψυχή τής οικουμένης έβγαине. Άμέσως στάθηκα και άφουγκράσθηκα, κοιτάζοντας συγχρόνως, μέ κατάπληξι, και τήν άφίσσα του παραπλεύρως σινεμά.

Τό έγχρωμον διαφημιστικόν πανώ παρίστανε γιγαντιαΐον γορίλλα, πολύ ύψηλότερον από τά γύρω του εικονιζόμενα μεγάλα δένδρα. Είς τήν άριστεράν του χείρα, τό μέγα θηρίον κρατούσε, γλυκοκοιτάζοντάς την, μία μικρή, μικρούτσικη γυναΐκα τρομαγμένη, πού πολύ εύκολα μέσα στή χούφτα του χωρούσε. Μία έπιγραφή, διαγωνίως στήν διαφημιστικήν εικόνα κολλημένη, μέ κόκκινα γράμματα έλεγε: «Τήν προσεχή έβδομάδα», και, δίπλα, στή μέση, μέ γράμματα κατάμαυρα τεράστια, στό έπάνω μέρος τής άφίσας, ήτο τυπωμένος ό τίτλος τής ταινίας:

Κίγκ Κόγκ

Τό άσμα τό νοσταλγικόν έξηκολούθη. Τέλος χειροκροτήματα και ζωηρά άναφωνήσεις ήκούσθησαν είς τό ύπόγειον. Ήπειτα, άποτόμως, σάν τρικυμία πού ξεσπά και έν άκαρεί έντείνεται και κορυφούται, μιά μουσική διάπυρη, θερμότερη κι από χαμψίνι, μέ λόγια πού μοιάζαν μέ άναρθρες κραυγές άνάμεικτες μέ βρυχηθμούς, μέ εισπνοάς και έκπνοάς θηρίων λάθρως βατευόντων, έξεσπασεν στήν νύκτα.

Οί νέγροι τώρα έπαιζαν έναν χορόν, μέ τύμπανα, μέ όργανα πνευστά και οείστρα, ένα χορόν πού ήκούετο εύκρινώς έξω στόν δρόμο,

έναν χορόν πού ἐσάρωνε τά πάντα, φέρνοντας στόν χώρο ὅπου στεκόμουν τῆς βαθυτέρας Ἀφρικῆς τόν κορυβαντιῶντα οἴστρον, μέ σφύζοντας γοργούς παλμούς καί μέ φρενήρους ὀργασμοῦ σκιρτήματα.

Τότε κάτι ἀφάνταστον συνέβη καί ἐπί ὦραν μακράν ἐξηκολούθησε. Ἐξω κόσμον μέσα μου κυλοῦσε, ὡς μέγας ποταμός, ὁ ἐκ τῶν σπηλαίων τῆς κτίσεως παντάναξ, ὡς ἄρχων τοῦ ἀπολότου «εἶναι», ὡς ρήγας τῶν ὀρμεμφύτων τῆς ζωῆς, ἀπό τόν ἔξω κόσμο μέσα μου κυλοῦσε, σπαργῶν, παφλάζων, ἀλαλάζων, ὁ μέγας τοῦ «id» ρυθμός.

Διά μιᾶς, πᾶσα ἀνία, πᾶσα μελαγχολία μέσα μου διεσκορπίσθη καί ἐνοιωθα ἀπροσμέτρητον εὐδαιμονίαν, σάν νᾶμουν ὄχι ἄτομο, μά ὀλόκληρος ἐδεμικός λαός. Κάτι σάν μέγας σεισμός μέ ἔσειε ἐκ θεμελίων καί, αἰφνης, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἐκεῖ, μπροστά μου, ἡ ἀσφαλτος τοῦ δρόμου διερράγη, καί ὅτι ἀνέβλυζε ἐνώπιόν μου, σάν πίδαξ πανύψηλος λευκός, μέσ ἀπ' τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, μέσ ἀπ' τὰ ἔγκατα τῆς πλάσεως, πυκνόμενος καί θερμός, τοῦ ἀσπαίροντος κόσμου ὁ σπερματικός χυμός.

Ἡ μουσική, τό ἄσμα ἐξηκολούθουν. Ὁ δρόμος ὅπου στεκόμουν, κάθε στιγμῇ γινόταν ἀτέλειωτος, ἀφρακτος, ὅλο τὰμ - τὰμ ναός. Τά λόγια πού ἐπρόφεραν οἱ νέγροι, ἐπεφταν ἀπό τὰ χεῖλη των σάν καρράκται. Δέν ἐνθυμοῦμαι πλέον, πάρα τόν τόνον τῶν φωνῶν, τό χρώμα καί τήν ζέσιν, μέ τήν ὁποίαν ἐξέφραζαν τό πάθος των οἱ νέγροι, τό πάθος πού ἔκανε ὅλον τόν περίξ χώρον νά σείεται καί νά δονεῖται, σάν τόπος μυστηρίου, σάν τόπος ἱερός. Ἡ ἐννοια ὁμως καί ὁ σκοπός τοῦ ἄσματος ἐκείνου, ἔμειναν στή μνήμη μου ἀνεξαλείπτως, ὅπως πάντοτε μένουν, καί ὅταν ἀκόμη δέν ἐνθυμούμεθα τά λόγια, ἡ ἐννοια ἐνός χρησιμοῦ, ἐνός ποιήματος σημαντικοῦ, ἡ μιᾶς μυσταγωγίας, ἰδίως ὅταν τό ἕνα ἢ τό ἄλλο περιέχουν τήν λάμψιν τῶν πτερῶν τῶν ἀρχαγγέλων, ἢ, ὡς κλαγγήν ἐπουρανίων ὄπλων, τόν πάταγον τῶν κεραυνῶν.

Ναί, ἡ μουσική, τό ἄσμα καί ὁ χορός ἐξηκολούθουν. Ἡ συγκίνησις πού μέ κατεῖχε ἦτο τόση, πού ἐνῶ ἤθελα νά τρέξω στό καμπαρέ αὐτό, ὥστε νά λάθω μέρος στήν ἐξαρσι τῶν ὀρχουμένων, ἐπί τινα χρόνον δέν μπόρεσα νά σαλέψω. Εἰς τόν λαϊμό μου ἐνοιωθα ἕνα μεγάλο κόμπο, ὡσάν νά ἀνέβαινε ἀπ' τήν ψυχῇ μου ἕνας λυγμός, καί ἔμεινα ἐκεῖ, καθηλωμένος, ἀπέναντι στήν εἴσοδο τοῦ ὑπογείου κέντρου, πρός τήν πλευρά τοῦ σινεμά, κοιτάζοντας ἀναυδος τόν γίγαντα γορίλλα τῆς ἀφίσας, (ῶ Κένυα, Ρουάντα Οὐρούντι, Οὐγκάντα, Ζουλουλάνδη!) κοιτάζοντας τόν μαῦρο βασιλιά.

Τότε κάτι ἀπίστευτο συνέβη πάλι. Μέσα ἀπ' τόν κινηματογράφο, πού αἰφνης κατέρρευε μπροστά μου, καί ἐνῶ οἱ φωνές τοῦ καμπαρέ ἤκούοντο ἀκόμη, γκρεμιζοντας εὐκολα τό κτήριο, λές καί ἀπαντοῦσε στίς φωνές τῶν νέγρων, σάν μέγας ἀδελφός ἢ σάν Μεσσίας, ἀπό τίς λόχμες τῆς Ἐδέμ προβαίνων, μέ γρυλλισμούς τρομακτικούς, ἐπρόβαλε ὁ μέγας πίθηκος γορίλλας, ὁ βασιλιάς ὁ Κόγκ, μέ ὀρθία τοῦ φύλου του τήν αἰχμίεσσα λόγχη νά πάλλεται καί νά σκιρτᾷ εἰς τόν ἄερα, πλήττουσα μέ δύναμιν τήν κοιλιά του, μέ πλήρως

έκτοξευμένη και σφύζουσαν άπεριγράπτως τήν έρυθράν της κεφαλήν.

Ήτο άφάνταστα μεγάλος ό γορίλλας - σάν κτήριον μέ έπτά όρόφους. Ή κεφαλή του όγκώδης θράχος· τά σκέλη του μπαομπάμπ πελώρια και τό πλατύ, δασύ του στήθος, Σαργάσσων θάλασσα πυκνή. Μέ τό δεξί του χέρι, πού κάθε τόσο ήγγιζε τόν δρόμο, αφήνοντας άνέπαφο μόνον τό καμπαρέ, έριχνε και παραμέριζε γκρεμίζοντάς τα, μέ έλαφρά άπλώς σκουνητάματα, αλλά μέ γδούπους εκκωφαντικούς, πέτρες ταιμένα και δοκούς, ώσάν νά είχε εκσπάση ό Άρμαγεδδών, ένώ (θαύμα θαυμάτων), στό άριστερό του χερι, λυτρώνοντάς την από τήν ύπόθεσι τής ταινίας και άπ' τά δεσμά τής καθημερινής σκλαβιάς μας, μέσα στή χούφτα του κρατούσε μία λευκή κατάξανθη γυναίκα ώραιοτάτη, διαστάσεων φυσικών, πού, ώστόσο, εφαινετο εις τήν παλάμην του μικρούτσικο γυναικάκι, κούκλα μικρού παιδιού. Τά δόντια και ή όψις του τεραστίου γορίλλα εξέφραζαν άπόκοσμη αγριάδα, αλλά τά μάτια του ήσαν γεμάτα τρυφεράδα, και ό μέγας πίθηκος, εκβάλλων γρυλισμούς περιπαθείς, επρόσεχε πολύ, καθώς τά έρείπια δρασκελούσε, τό γυναικάκι μή του πέση και, πέφτοντας, μή σπάση τά πλευρά του.

Τό θέαμα ήτο συγκλονιστικόν. Μόλις επρόβαλε ό Κόγκ, οι άραιοι στόν δρόμο διαβάται διεσκορπίσθησαν πανικόβλητοι (πολλοί εξ αυτών περδόμενοι ή εξαπολύοντες τής ιερās τρομάρας των τό σκώρ), άλλοι έδω και άλλοι εκεί, μακριά από τόν θριαμβεύοντα γορίλλα, και, μεταξύ αυτών, πέντε έξη ιερόδουλοι, τρεις σωματέμποροι, διάφοροι νυκτόβιοι, και, άκόμη ποδηλατώντας μέ τήν ψυχή στό στόμα, σάν τρελλοί, έφευγαν προτροπάδην μέ τά στυλνά ποδηλατά των, άκόμη και έν τη φυγή ζευγαρωτοί, δύο agents cyclistes.

Μόνον έγώ στεκόμουν εις τήν θέσιν μου, έμβρόντητος και δονούμενος ώς χορδή εις έπακρον τεταμένη, μέ τήν θεβαιότητα ότι μεγα καλόν στόν κόσμο ειχε φθάσει. Τήν θέσιν τής άνίας κατέλαβε στήν καρδιά μου μέγας ένθουσιασμός. Ρίγος ισχυρόν μέ έσειε και ή ψυχή μου εύρίσκετο έν εξάρσει. Τέλος ό κόμπος στόν λαιμό μου διελύθη και ό,τι επήγαινε λυγμός νά γίνη, έγινε άλαλαγμός, και, βλέποντας τόν μαύρον γίγαντα νά προχωρη, μπροστά μου, μέ βήμα άργόν, ιερατικόν, και νά κοιτάζη κάθε τόσο τήν άσπρη μέσα στή χούφτα του γυναίκα, έτσι καθώς τόν έβλεπα νά προχωρη πανύψηλος και ίμερικός, πāsαν άκινήσιαν άπετίναξα και τρέχοντας πίσω άπ' τόν γρυλίζοντα μέ περιπάθειαν βασιλέα, καθώς άπεμακρύνετο στό βάθος τής όδοϋ, και ένώ από τό ύπόγειον κέντρον ήχοι και λόγια ήρχοντο τής ζούγκλας άνάμικτα μέ ήχους και λόγια του ουρανου. (τάμ - τάμ... άλλελ - ου - γιά... γκόγκ - γκόγκ...) έτρεξα πίσω άπ' τό θηρίον φλεγόμενος σάν δάσος έν ώρα πυρκαϊκάς, κραυγάζοντας μέ όλη τήν δύναμι των πνευμόνων μου, σάν νά κτυπούσε στήν ψυχή μου ένα μεγάλο γκόγκ, έτρεξα πίσω άπ' τόν γορίλλα φωνάζοντας στεντορείως:

«Χαίρε Μεσοσία! (Άλλελ - ου - γιά! Άλλελ - ου - γιά!) Χαίρε άναστημένη Άδάμ! (Τάμ - τάμ...τάμ - τάμ...) Χαίρε Φαλλέ τής Γης! (Τάμ - τάμ... γκόγκ - γκόγκ...) Χαίρε, ώ μέγα Σήμαντρον τής Οίκουμένης! Χαίρε, ώ χαίρε λυτρωτή (άλλελ - ου - γιά!) Κίγκ Κόγκ!